



ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ РОМАН «РУКИ І СЛЬОЗИ» СТЕПАНА ПРОЦЮКА: ДУМКИ НА БЕРЕГАХ

(Рецензія на видання: Процюк С. Руки і сльози. Роман про Івана Франка.
Київ: Видавництво Холодкевича «ТунДрайв», 2022. 384 с.)

Наталія ТИХОЛОЗ

Писати про Івана Франка – це завжди виклик. Виклик перед собою і виклик перед суспільством. Це непросто. Бо непростим був і сам І. Франко. Він постійно еволюціонував, змінювався сам і змінював суспільність довкола себе, плив проти течії, часом був правдомовно різким і відвертим. До того ж огром літератури про І. Франка такий великий, що нерідко навіть найсміливіші пасують... І це цілком зрозуміло. До того ж слід враховувати, що коли робимо І. Франка літературним персонажем і розказуємо історію його життя як пригоду, то з не меншою ретельністю маємо говорити і про його інтелектуальну канву. І сюжет цього інтелектуального трилера не менш цікавий, ніж любовна чи політична лінія в такій біографії. Попри це біографія І. Франка таки заслуговує на широкоформатний роман. Бо вона захоплива та інтригуюча, насичена багатьма подіями, пристрастями, емоціями, великою динамікою самої постаті письменника-класика. Ба більше, думаю, на часі сьогодні говорити про потребу доброго байопіка про І. Франка.

Постать І. Франка в художній літературі – це тема окремого дослідження. Однак навіть короткий перелік художньої прозової франкіани дозволяє говорити про різноаспектність у зображенні однієї й тієї ж людини. Незакінчена повість про І. Франка його сина Петра (1941), п'єса «Мужицький посол» (1956) Леоніда Смілянського, повість «Терен на шляху» (1959) Петра Колесника... і аж до текстів «Шрами на скалі» (1986) Романа Іваничука, роману-есе «Тричі мені являлася любов» (1987) Романа Горака, трилогії есеїстичних романів-містерій «Самотність Пророка, або Добрий Ангел Івана Франка» (2007), «Поет і владика» (2008), «Доктор і Професор» (2011) Левка Різника, роману «Се мого серця драма» (2011) Зіновія Легкого – усі ці твори засвідчують суспільну запитаність на образ І. Франка в кожного нового покоління письменників та подиктовані бажанням зрозуміти феномен класика. Образ І. Франка в художній літературі кожної епохи завжди стає дзеркалом самої епохи.

Роман «Руки і сльози» Степана Процюка вкотре актуалізує Франкову постать для сучасності. І робить це на широкому панорамному тлі тогочасних міжособистісних та міжкультурних взаємин письменника, враховуючи психотип його творчого темпераменту та складність взаємин із жінками, друзями, спільнотою. Особливу

увагу присвячено непростим сімейним взаєминам, у яких автор часом завдяки художньому вимислу заглядає в таємні закутки Франкового дому і вирозуміло співпереживає зі своїм героєм драму його матримоніального вибору. Життя І. Франка з твору С. Процюка постає в усій складності життєвого шляху від часу народження і аж до відходу у вічність. Автор нічого не прикрашає, не додумує і не дофантазовує. За кожною фразою роману стоїть добре знання фактажу, документальної бази, мемуарних та епістолярних корпусів, найсучасніших франкознавчих досліджень. Дуже відчувається, що, перш ніж писати свій роман, автор завдав собі труду досягнути, зрозуміти, сугестіювати те, що прожив І. Франко. Така опертість тексту на великій джерельній базі часом позначається на «художності» самого жанрового визначення «роману». Але тут, очевидно, авторові йшлося про максимальну правдивість у зображенні «персонажа». Тому міра художньої вигадки дуже невелика, а там, де вона є, то доволі коректна в польоті фантазії.

1879 р. І. Франко в листі до М. Павлика писав, що «головне завдання писателя – порушити, зацікавити, вткнути в руки книжку, збудити в голові думку». І книга С. Процюка чи не найкраще відповідає цій його настанові. Вона спонукає замислитися над життєписом великого українця, який, за окресленням автора, полягав у «втечі від себе і до себе» і зробив одного з найбільших українських письменників духовидцем і пророком своєї нації. Для всіх, хто хоче пізнати І. Франка ближче, роман С. Процюка неодмінно стане добрим початком у зрозумінні величі і трагедії нашого класика.

Тихолоз Наталія – кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник, директор Інституту франкознавства Львівського національного університету імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000).

Nataliya Tykholoz – Cand. Sc. (Philology), Senior Research Associate, Director, Institute of Ivan Franko Studies, Lviv Ivan Franko National University (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine).

E-mail: nataliya.tykholoz@lnu.edu.ua

Дата подання: 2 квітня 2023 р.